

Stimulerende & remmende

Bart Van Bouchaute
Elke Plovie

factoren

Voorwoord

In 2018 werd politisering opgenomen als krachtlijn van Sterk Sociaal Werk. In essentie gaat politiseren over het zichtbaar maken van sociaal onrecht en het verstoren van de bestaande orde. Om dat proces handen en voeten te geven in de praktijk is er een afwegingskader 'Politiserend werken', dat je laat nadenken over hoe je rond uiteenlopende kwesties kan gaan politiseren. Het gaat om de volgende vijf afwegingen: Is er een kwestie? Hoe zijn we bij deze kwestie betrokken? Gaan we publiek met deze kwestie? Welke strategie(ën) van politisering gaan we daarvoor inzetten? Wat betekent succes daarbij?

Om politisering binnen het sociaal werkveld kracht bij te zetten, brengt SAM, steunpunt Mens en Samenleving een reeks cahiers uit die dat afwegingskader op scherp stelt door het te gaan toepassen in een specifieke context of door een onderdeel ervan voor de praktijk uit te werken. Elk cahier brengt inzichten uit onderzoek en kennis uit het werkveld samen. Die input werd verzameld tijdens praktijktafels waar sociale professionals uit diverse contexten ervaringen konden uitwisselen.

Laat je onderweg uitdagen om vooral zelf met politisering aan de slag te gaan binnen je team en in je organisatie!

Veel leesplezier.

Inhoud

Voorwoord	3
Situering	6

Verkenning

8

Casus: 'Geen kind op straat'	9
Aan de slag: algemene oefening rond randvoorwaarden	12
Reflectiemodel	19

Micro: de motivatie

20

Aan de slag: factoren bij de sociaal werker	21
Aan de slag: naar meer democratisering?	28
Get Up Stand Up	30
Aan de slag: positionering	32

Meso: de facilitering.....34

Opdracht van de organisatie	35
Aan de slag: onderzoek jouw organisatie	36
Interne structuur.....	37
Werkingscultuur	38
Imago en druk	39
Aan de slag: factoren bij de organisatie	40
Politisierend werk vraagt politiserende organisaties.....	46
Aan de slag: richtingwijzers voor politiserende praktijken	47

Macro: Kansen en beperkingen.....48

Bondgenoten en tegenspelers	49
De wind van voor	51
Aan de slag: tegendruk.....	52
Tegengas geven	53
Hegemonie en publieke opinie.....	54
Aan de slag: politisering in de huidige maatschappelijke context	58
Overheden	61
Aan de slag: politisering in een beleidsmatige context.....	62
Overheden op de rem	64
Aan de slag: omgaan met de druk van overheden	67
Sectoren, ondersteuners, opleidingen	68
Tot slot	70

Situering

Sociale professionals staan vaak op de eerste rij om vormen van onrecht te zien. Vanuit die positie klinkt het logisch dat ze per definitie politiserend werken. Alleen is dat helemaal niet zo evident: niet iedereen deelt deze visie. Niet iedereen voelt zich voldoende sterk, opgeleid of ervaren om die avontuurlijke en hobbelige weg in te slaan. Niet iedereen ervaart daarin voldoende steun en dat is nodig, want politiseren vraagt ook best wat lef.

Hoewel politisering in theorie tot de kernopdrachten behoort, mogen we de verantwoordelijkheid om hier ruimte voor te creëren en actie te ondernemen niet uitsluitend bij individuele beroepskrachten leggen - zeker niet in situaties waar velen kreunen onder de werkdruk. Politiserend werken vraagt daarom ook

om engagement en steun van de organisaties en de brede samenleving. Welke factoren stimuleren of remmen de politiserende praktijken van sociale professionals, en de organisaties waarin ze zijn ingebed af? Daar gaan we in dit cahier naar op zoek.

We starten met een verkenning van de kwestie aan de hand van een concrete casus. Daarna gaan we dieper in op de verschillende factoren die politiserend handelen kunnen bevorderen of afremmen. We geven telkens eerst één of meer citaten om te verduidelijken waarover elke stimulerende of remmende factor gaat. We nemen ook een aantal discussieboxen op die je kunt gebruiken om zelfstandig te reflecteren of om er samen met collega's over te discussiëren.

Verkenning

Voor we de randvoorwaarden in de diepte uitwerken, verkennen we ze eerst kort aan de hand van een concreet voorbeeld van politiserend handelen. We duiken daarvoor samen in een impactvolle actie rond dak- en thuisloosheid bij kinderen en jongeren.

Casus: 'Geen kind op straat'

In Gent en andere Vlaamse steden zijn er te weinig sociale woningen en lange wachtlijsten. Mensen met een laag inkomen zijn aangewezen op het laagste segment van de private huurmarkt. Door de grote vraag en het beperkte aanbod zijn de huurprijzen vrij hoog en is de woonkwaliteit laag. Verhuurders kunnen in deze context makkelijk een selectie maken tussen kandidaathuurders, waarbij kandidaten met een laag inkomen vaak aan het kortste eind trekken. En als ze al iets kunnen huren, dan moeten ze dikwijls een keuze maken tussen te veel betalen of slecht wonen, een keuze die ze niet willen maken en eigenlijk niet zouden moeten maken. Dakloosheid is voor een aantal gezinnen een trieste uitkomst van de situatie op de huurwoningmarkt.

Jongeren en kinderen worden ongemeen zwaar door deze wooncrisis getroffen. Individuele hulpverleners doen wat ze kunnen om dakloze gezinnen en kinderen bij te staan, maar vinden onvoldoende of geen gepaste plaatsen in opvanginitiatieven. Ouders met kinderen kunnen

niet terecht in de nachtopvang, waardoor ze gedwongen de nacht op straat of in erbarmelijke panden doorbrengen. Deze onzekerheid zorgt voor sociale en psychologische destabilisatie van kinderen, jongeren en hun ouders. Niet weten waar je kinderen de nacht zullen moeten doorbrengen, laat weinig ruimte over om werk te zoeken, de kinderen op tijd naar school te brengen of een gezonde maaltijd te geven. Dak- en thuisloosheid veroorzaakt zo psychologische, pedagogische, sociale en financiële kosten voor de hele maatschappij.

De vrijwilligers van Een Hart Voor Vluchtelingen, Woongift vzw en Hand in Hand lanceerden in Gent het voorstel collectief actie te ondernemen. De directe aanleiding voor actie is dat ze vernemen dat een aantal gezinnen hun woningen dreigt te verliezen. Een dramatisch hoogte-

punt van een stilaan onbeheersbare wooncrisis. Gezinnen overnachten in het stadspark en geraken niet meer uit een patroon van dakloosheid, tijdelijk wonen, overnachten bij vrienden, nachtopvang en weer dakloosheid. De vrijwilligers slaan samen met eerstelijns werkers half augustus 2017 alarm. Dit leidt heel snel tot een informeel overleg met naast jeugdwerkers ook woonactivisten, vrijwilligers in het vluchtelingenwerk, de Kinderrechtencoalitie, SAAMO, werkers van de stedelijke dienst Outreachend Werken en de jeugddienst.

Tijdens dit overleg wordt meteen beslist om met een manifestatie de wooncrisis krachtig op de publieke en politieke agenda te zetten. Naast een doe-groep die de manifestatie voorbereidt met jongeren en kinderen van verschillende jeugdorganisaties, ontwikkelt een schrijfgroep een manifest. Een opbouwwerker en een begeleidster uit het jeugdwelzijnswerk worden de woordvoerders. De krachten en expertises worden verder gebundeld in een breder netwerk met de Huurdersbond, de stedelijke jeugdraad, armoedeorganisaties, sociaal-artistiek werk, zelforganisaties, een vakbond en een grote welzijnsorganisatie. Binnen zo'n netwerk van organisaties en burgers is het niet vanzelfsprekend om de inhoudelijke boodschap en de strategie samen te bepalen. Toch slagen ze erin om in minder dan twee maanden van interne bespreking naar een concrete publieke actie over te gaan.

De actie 'Geen kind op straat' (20 september 2017) bestaat uit een manifestatie in de open stadshal bij het Gentse stadhuis met gezinnen, jongeren, jeugdorganisaties en sympathisanten. Deze wordt gepland

© Wooncrisis: Geen kind op straat

in de late namiddag, meteen rond sluitingstijd van de scholen en terwijl de winkels nog open zijn. Na een toespraak voor deelnemers en pers is er een korte betoging door de centrale winkelstraten. De actievoerders gaan in gesprek met voorbijgangers en met beleidsmakers. De actie krijgt heel wat media-aandacht. Bij de uitvoering van de actie ligt de klemtoon op het zichtbaar en hoorbaar maken van de betrokken jongeren. Hun woonger-varingen worden in het persbericht verwerkt. De jongeren maken bovendien zelf hun kwestie op creatieve manieren publiek, met spandoeken en slogans, met de opbouw van een ‘favela-woning’ en een sambaband bij de betoging.

De actie leidt tot meer betrokkenheid van grote welzijnsorganisaties en tot de oprichting van een taskforce die de wooncrisis heel direct moet aanpakken. De publieke druk houdt aan met een tweede manifestatie wanneer in april 2018 de stedelijke nachtopvang dreigt te sluiten en er opnieuw bedden te kort zijn voor dakloze mensen. Onder die druk groeit de wooncrisis uit tot het dominante campagnethema van de lokale verkiezingen in 2018. In het volgende bestuursakkoord zet Gent alvast 90 miljoen euro opzij voor een betere aanpak. De beweging mondt later uit in Gent Samen Solidair en de Gentse Wooncoalitie, een blijvend samenwerkingsverband en drukkings-middel rond het recht op wonen.

AAN DE SLAG

■ Algemene oefening rond randvoorwaarden

STAP 1: Lees de casus en ga in de tekst op zoek naar factoren die het politiserend handelen beïnvloeden.

- ☐ Welke stimulerende factoren herken je?
- ☐ Waar zie je factoren die een rem zetten op het proces van politisering?

Lijst deze op en bespreek ze vervolgens in je team.

STAP 2: Werp een blik op jullie eigen werking. Brainstorm in groep over jullie randvoorwaarden voor politisering.

Welke factoren komen bij jou en je team spontaan naar boven vanuit de eigen werkervaring?

Op welk niveau situeren deze factoren zich: op niveau van de sociale professional, de organisatie en/of de samenleving?

Je kan dit gesprek aanscherpen door in je team een concrete praktijk voor ogen te houden.

- ☐ Onderzoek de randvoorwaarden bij een politiserende praktijk waarop je betrokken bent/was.
- ☐ Wat heeft politisering rond deze kwestie mogelijk gemaakt?
- ☐ Wat stond er in de weg?

Op welke manier hebben ze politiserend handelen bevorderd of net belemmerd?

STAP 3: Hierna kan je met je team kijken naar de momenten waarop je eigenlijk wel publiek wou gaan, maar dat toch niet gebeurd is.

**Welke randvoorwaarden
zaten daar nog in de weg?**

STAP 4: Vanuit die brainstorm kan je een evaluatie maken aan de hand van volgende vragen:

- ☐ Welke factor is al sterk aanwezig en wil je die behouden?
- ☐ Welke factor wil je versterken?
- ☐ Wat heb je nodig om dat te doen?
- ☐ Rond welke factor wil je verandering?
- ☐ Hoe ziet die verandering eruit?
- ☐ Wat heb je nodig om die verandering te realiseren?
- ☐ Wie kan hierin een rol opnemen?

Wij herkennen in het verhaal volgende stimulerende factoren:

■ Ten eerste is er de **duidelijke overtuiging en motivatie bij de trajectbegeleidster** van Jong Gent in Actie. Politiserend werk vloeit voor haar voort uit de verhalen en frustraties die ze opvangt in de individuele begeleiding. Ze put hiervoor kracht uit haar sterktes als vertrouwenspersoon en leefwereld-expert, en krijgt extra begeleiding en ondersteuning om een rol als woordvoerder op te nemen.

■ Ten tweede zien we hoe ze daarbij ondersteund wordt vanuit haar **organisatie en netwerk**: een collega helpt bij de groepsbegeleidingen en vanuit het netwerk wordt ze ondersteund als woordvoerder voor de actie. Verschillende organisaties spelen een stimulerende rol: Jong Gent in Actie en de armoedebewegingen zetten zich er voluit achter. SAAMO werkt aan een dossier en maakt sterke persberichten.

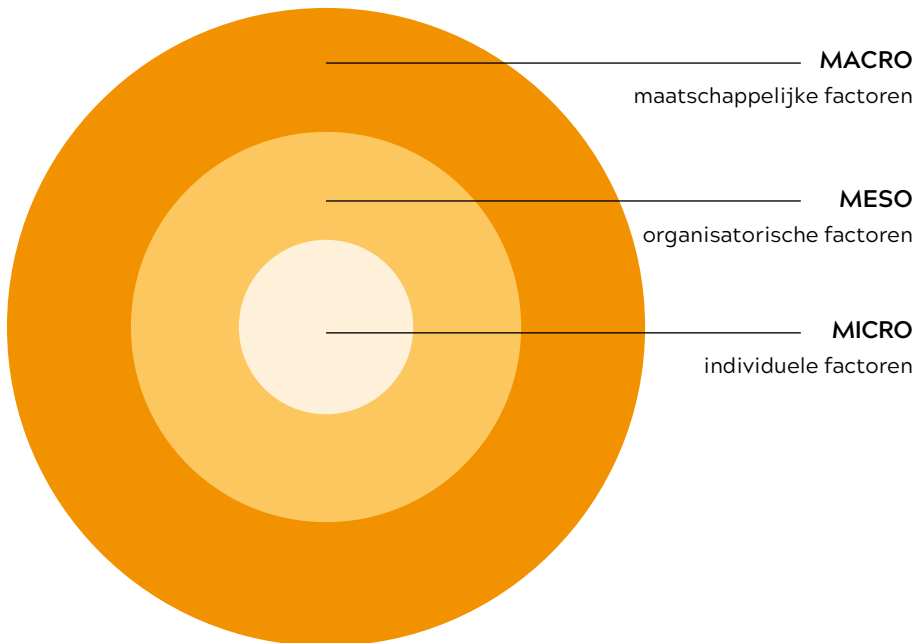
Activisten zetten zich in voor een vlotte voorbereiding van de actie. De stedelijke diensten Outreachend Werken en Buurtwerk brengen de dakloosheid nauwkeuriger in kaart.

■ Ten derde zien we hoe er ook kansen zijn vanuit de **overheid en de ruimere samenleving**. Enkele stedelijke diensten en bestuurders zijn overtuigd van de onhoudbaarheid van de wooncrisis en de noodzaak tot drastische actie. De media en de publieke opinie zijn gevoelig voor het schrijnende beeld van dakloze kinderen die moeten overnachten in de parken. Bovendien is er een positief klimaat binnen het sociale middenveld, waarin een aantal organisaties en mensen al eerder hebben samengewerkt en elkaar makkelijk vinden.

■ Reflectiemodel

Als kader om te reflecteren over stimulerende en remmende factoren voor politiserend handelen in het sociaal werk hanteren we het 'Policy Practice Engagement Model' van Gal & Weiss-Gal als kapstok.

In dit reflectiemodel brengen John Gal en Edith Weiss drie factoren in beeld. We kunnen deze driedeling gebruiken als kapstok om de inzichten over stimulerende en remmende factoren te bundelen. We bouwen hier verder op de uitwerking door De Corte et al. (2022) in 'De vele invullingen van politisering in het sociaal werk'.

Micro De motivatie van sociale professionals

We starten bij de sociale professional zelf. Gal en Weiss gebruiken de term 'motivations' als omschrijving voor factoren die te maken hebben met de individuele kenmerken en de persoonlijkheid van de sociale professional. De motivatie om politiserend te handelen hangt namelijk samen met de visie, de rolopvatting, de betrokkenheid en de ervaringen van de professional zelf.

AAN DE SLAG

■ Factoren bij de sociale professional

STAP 1: Lees de volgende uitspraken. En reflecteer.

- ☐ Welke citaten zijn herkenbaar? Waarom spreken ze je aan?
- ☐ Maak voor jezelf een lijstje: welke factoren zijn sterk / zwak aanwezig?
- ☐ Kan en wil je hier iets aan doen? Maak dit zo concreet mogelijk.
- ☐ Welke factor spreekt je erg aan, in positieve of negatieve zin? Waarom? En hoe zou je hier verder mee aan de slag willen gaan?

Binnen een team kan je hierop verder werken door uit te wisselen en te verkennen welk globaal beeld jullie samen vormen. Zie je krachtige factoren die je meer zou kunnen inzetten? Of kan je iets doen tegen remmende factoren? Hoe kan je collega's ondersteunen?

KENNIS EN VAARDIGHEDEN

“In mijn dienstverlening zie ik veel mensen die vastzitten aan leningen met woekerintresten. Ik vraag me af of we iets anders kunnen doen dan alleen maar elke persoon apart te blijven begeleiden. De vraag is hoe begin je daaraan?”

Hulpverlener bij sociale dienst van lokaal bestuur

“We hebben met de mensen en de collega's de woonproblemen in de regio in beeld gebracht. Toch voel ik me nog te onzeker om hier verder mee te gaan, omdat ik vind dat we nog een te weinig lijvig dossier hebben. We zijn te gemakkelijk omver te blazen.”

Hulpverlener bij welzijnsorganisatie

“Onze gasten willen meteen harde protestacties voeren tegen het politieoptreden in onze wijk. Ik zou met hen verschillende actiemogelijkheden willen bespreken en afwegen, maar ik heb daar weinig zicht op, en ook weinig ervaring in.”

Jeugdwelzijnswerker

“Zelf zie ik echt wel mogelijkheden om actie te ondernemen rond bepaalde kwesties van onrecht waar onze werkers op botsen. Ik heb intussen ook wel genoeg ervaring. Het probleem is eerder hoe ik de werkers in mijn team hier goed in kan betrekken. Nu geven ze het precies gewoon af aan mij.”

Beleidsmedewerker bij een grote welzijnsorganisatie

Welke competenties hebben sociale professionals nodig om op doordachte wijze vorm te geven aan politiserende praktijken? We denken hierbij aan: inhoudelijke kennis van een kwestie, strategisch inzicht, agogische vaardigheden in het werken met deelnemers, communicatieve skills, een sterke visie op de kernwaarden, ... Die kennis en vaardigheden zitten vaak verspreid binnen een organisatie, maar worden nog te weinig geconnecteerd. Het opbouwen van kennis en die doorheen de organisatie laten stromen, vraagt de nodige tijd en ruimte.

PERSOONLIJKE ERVARINGEN

“Voor mij is het onmogelijk om discriminerende en racistische praktijken tegenover onze gasten zomaar te laten passeren. Daarvoor heb ik het zelf al te vaak meegemaakt. Zelf heb ik moeten leren om dit niet langer over mij te laten gaan, dus wil ik mijn gasten nu ook steunen in hun verzet.”

Jeugdwelzijnswerker

“Zelf heb ik eigenlijk heel wat mogelijkheden gekregen: ik kon studeren, had veel vrienden, vond hier vlug werk. Als ik zie hoe andere jonge mensen met mijn achtergrond achtergesteld worden, dan raakt me dat heel erg. Die kwaadheid geeft me vuur om daar tegenin te gaan.”

Sociaal werker bij buurtteam

“Ik ben al jarenlang betrokken bij een actiecomité in onze wijk. Acties voorbereiden, mensen aanspreken om mee te doen, de media betrekken, ... dat heb ik eigenlijk vooral daar geleerd. Dat komt mij hier goed van pas als we nadenken over naar buiten komen met iets.”

Hulpverlener bij welzijnsorganisatie

“Ik heb altijd een sterk gevoel van onrecht gehad, maar ik durfde dat eigenlijk niet goed uitspreken. Sinds ik in onze organisatie personeelsvertegenwoordiger ben, is dat gelukkig al fel verbeterd.”

Sociaal werker in dienstverlenende functie

Persoonlijke ervaring van sociale professionals als een lid van een gestigmatiseerde groep, met situaties van maatschappelijke achterstelling of discriminatie kunnen een belangrijke motiverende factor zijn. Emoties spelen hierin sterk mee. Zowel kwaadheid als hoop en verbeelding zetten de sociale professional aan tot politiserend handelen. Daarnaast dragen ervaringen in en behoren tot sociale actiegroepen, partijen, vakbonden, ... bij tot inzicht en vaardigheden in het collectiviseren van kwesties.

PROFESSIONELE ROL EN ROLOPVATTING

“Er zijn sociaal werkers die politiserend moeten werken. Die zijn daarvoor opgeleid en zitten in een job waar het nodig en mogelijk is. Het is goed dat zij er zijn, maar wij moeten en kunnen dat niet doen.”

Sociaal werker (leerlingbegeleiding)

“Veel collega’s hier beschouwen concrete dienstverlening als hun enige opdracht. Dat maakt het moeilijk om samen te spreken over uitsluiting, zelfs in onze eigen dienstverlening. Nochtans vind ik dat even goed een deel van mijn opdracht.”

Sociaal werker bij sociale dienst gemeente

“Mijn eigen perceptie van wat mijn beroep is, botst al eens met hoe anderen sociaal werk zien. Zoals ik het zie, wordt sociaal werk vooral ingezet om mensen zo snel mogelijk uit het ziekenhuis te krijgen om bedden vrij te maken.”

Sociaal werker in ziekenhuis

“Ik zocht een job als opbouwwerker omdat ik wil ingaan tegen onrecht samen met de mensen die dat hier en nu ondervinden.”

Wijkwerker

Enerzijds geven sommige professionele rollen meer stimulansen voor politiserend werk dan andere, bijvoorbeeld een opbouwwerker versus een dossierbeheerder. Anderzijds speelt ook de eigen perceptie van die professionele invulling een belangrijke rol. Is de professional ervan overtuigd dat er binnen het sociaal werkveld (ook) een politiserende opdracht bestaat en dat dit behoort tot de professionele verantwoordelijkheid? Wordt bijdragen aan maatschappelijke verandering beschouwd als een centraal doel of als minder relevant voor de praktijk?

MAATSCHAPPIJVISIE

“Ik koos voor de studie en dan later het beroep van sociaal werker omdat ik al altijd heel gevoelig was voor onrecht, overal. Vanuit mijn job kan ik daar iets aan doen.”

Sociaal werker bij sociale dienst gemeente

“Ik zet me graag in voor ons alternatief woonproject. We zien de wooncrisis steeds harder worden, en dat zorgt voor veel miserie. Met dit project kunnen we echt tonen dat het anders kan in ons land, dat het recht op wonen wél in de praktijk kan worden omgezet.”

Opbouwwerker

“Ik zie zoveel miskennen van mensen, zoveel mensenwaardige situaties in onze nochtans welvarende samenleving. Als sociaal werker kan ik mij daar niet zomaar bij neerleggen. En we moeten daar niet stil over blijven, ik vind dat we de publieke opinie wel eens wakker mogen schudden.”

Sociaal werker bij welzijnsorganisatie

Naast de visie op het sociaal werk zelf, is ook de ruimere maatschappijvisie een stimulerende factor. Hecht iemand veel belang aan sociale rechtvaardigheid en mensenrechten? Streeft de persoon naar meer economische herverdeling, culturele erkenning en politieke participatie? Wanneer die visie in de perceptie van sociale professionals wordt gekoppeld aan een doel voor het sociaal werkveld, kan dit een belangrijke motivator zijn.

DRAAGKRACHT

“Onze gasten zijn onrecht intussen zo gewoon geworden, dat ik ze bijna niet in beweging krijg om er samen iets aan te doen. Ik moet dat doorbreken, maar dat is echt lastig. Soms zou je er zelf de moed bij verliezen.”

Jeugdwelzijnswerker

“Ik zie de stapel dossiers jaar na jaar groeien. Ik zie dat collega's uitvallen en niet vervangen worden. Het is echt overleven van dag tot dag. Er kan gewoon niets meer bij.”

Eerstelijnswerker bij welzijnsorganisatie

“Toen ik de jeugdraad hielp met een actie over verkeersveiligheid voor fietsende leerlingen op weg naar school, kreeg ik thuis een kwade telefoon van een schepen. ‘Of ik hier niet graag werkte, misschien, en of ik het misschien liever ergens anders zou proberen?’ Dat kwam wel binnen. Ik hou me nu wat meer op de achtergrond.”

Gemeentelijk jeugdconsulent

Sociale professionals klagen vaak en terecht dat ze er alleen voor staan in een politiserende praktijk, dat ze tegenslagen moeten verwerken terwijl ze deelnemers moeten blijven motiveren, dat ze blootgesteld worden aan intimidatie. Gevoelens van onmacht en fatalisme mogen we niet onderschatten. Die zijn niet alleen aanwezig bij mensen die onrecht zijn gaan ervaren als ‘normaal’ en onvermijdelijk in hun leven. Ook bij professionals kan dit de ambitie voor politiserend werk fnuiken. Gevoelens spelen mee. Angst speelt mee. Heel concreet zelfs, zoals angst om je eigen job te verliezen als je je nek uitsteekt.

DEMOCRATISCHE ETHIEK

“Als de stad deze wijk wil vernieuwen, dan vind ik het heel belangrijk dat ook de bewoners die niet zo aai- baar zijn een stem hebben. Anders weet ik al dat de goed opgeleide middenklasse zal bepalen hoe onze wijk er zal uitzien.”

Opbouwwerker bij traject stadsvernieuwing

“Bij elke stap in onze actie heb ik teruggekoppeld naar onze gasten. Ook als ze zelf niet konden deelne- men aan een overleg, hebben we dat altijd samen voorbereid. Waar staan we nu? Wat zal ons standpunt zijn? Op welke manier willen we mee- werken? Ik wil dat niet in hun plaats beslissen.”

Jeugdopbouwwerker

Hiermee verwijzen we naar het fundament van politi- sering. Dit proces berust immers op het democratisch principe dat iedereen mee vorm kan geven aan de samenleving, als gelijke aan om het even wie. Dat prin- cipe moet dus zo krachtig mogelijk worden neergezet, zowel extern in de politiserende actie als intern in de omgang met deelnemers en medewerkers.

AAN DE SLAG

■ Naar meer democratisering?

Binnen je team kan je het gesprek voeren over ‘democratische ethiek’.

■ Als we het democratisch uitgangspunt - dat iedereen op een gelijkwaardige manier mee vorm kan geven aan de kleine of grote samenleving - serieus willen nemen, wat betekent dit dan voor:

- onze directe omgang met mensen?
- onze samenwerking in de organisatie?
- onze inzet in de bredere samenleving?

■ Waar zien we zelf mogelijkheden om verder te democratiseren - of om de omgekeerde beweging tegen te gaan?

Het cahier 'Verandering van onderuit' gaat dieper op dit thema in.

Get Up Stand Up

In 'Get Up Stand Up', het praktijkboek over politisering met jongeren, wordt concreet ingegaan op de beroepsattitude van sociale professionals in politiserende praktijken. We geven een aantal cruciale aandachtspunten mee en koppelen ze aan onze verkennende casus 'Geen kind op straat'.

Ben jij betrouwbaar?

"Het is belangrijk om afspraken te maken over hoe er omgegaan wordt met al wat ter sprake komt in de safe space. Iedereen moet kunnen zeggen wat hij denkt zonder daarop aangevallen te worden. Dat vertrouwen moet er zijn tussen de jongeren, maar ook tussen jongeren en jeugdwerkers. Vertrouwen is alles en moet van twee kanten komen."

Jongere van 'Jong Gent in Actie'

Heel belangrijk daarbij is dat de jongeren de jeugdwerker als betrouwbaar ervaren. Dit houdt sterk verband met de discretieplicht. Er mag geen misverstand bestaan over wat jonge mensen in alle discretie aan een betrouwbare begeleider kunnen toevertrouwen. Dat vertrouwen vormt de basis van de pedagogische relatie.

Ben jij alert genoeg?

Jongeren delen niet zomaar hun verhalen. Jeugdwerkers moeten daarvoor een context creëren en constant alert zijn voor signalen. Wie met jongeren meedraait in een dagdagelijkse werking, dicht bij hun leefwereld, heeft meer kansen om vertrouwen op te bouwen en signalen goed op te vangen.

Beschouw jij jongeren als gelijkwaardig?

"Jongeren staan niet boven ons, niet onder ons, maar naast ons! Zo veel mogelijk autonomie geven en zo veel mogelijk respect geven is het belangrijkste. Het is voor mij ook de enige manier om met jongeren te werken. Precies dat is wat ze vaak missen in het dagelijks leven. Dat vinden ze hier en daarom werkt het."

Jongerenwerker van 'Jong Gent in Actie'

Gelijkwaardigheid betekent jongeren ernstig nemen en ze laten meedenken en meebeslissen. De mindset en de houding van de jeugdwerker zijn daarin essentieel. Jongeren merken meteen wanneer iemand waarmee ze praten hun

respect eist, alleen maar omdat die ouder is. Daarom gaan ze vaak liever om met mensen die ze als ‘peers’ beschouwen, in plaats van met mensen die buiten en boven hun eigen wereld lijken te leven.

Sta jij aan de kant van de jongeren?

“Jongeren moeten het gevoel hebben dat we samen aan het strijden zijn, dat we medestanders zijn.”

Jongerenwerker van ‘Jong Gent in Actie’

Politisierend werk vereist meer dan communicatieve vaardigheden. Het draait in belangrijke mate om de positionering van de sociale professional. Jongeren die tegen onrecht aanlopen ervaren immers veel steun bij volwassenen die voor hen rolmodellen zijn: mensen die net zo gepassioneerd zijn als zijzelf en hun overtuigingen en waarden delen. Daarom moeten we onszelf vaker volgende vragen stellen: Heb ik aandacht voor ongelijkheden, uitsluiting en discriminatie? Is dit een standaardhouding die ik niet alleen in woorden, maar ook in daden laat zien? Sta ik aan hun kant? En nog

belangrijker: toon ik ook dat ik aan hun kant sta? Met een beeld: gebruik ik mijn lengte om hen te helpen bij de bovenste plank te komen?

Ben je je bewust van je eigen bevoorrechte positie?

Want natuurlijk heb je ‘meer lengte’. Vaak heb je een andere, meer bevoorrechte achtergrond dan de jongeren waar je mee werkt. Die bevoorrechte achtergrond is geen persoonlijk succes en ook niets om je schuldig over te voelen, maar het is belangrijk om je er bewust van te zijn dat je een voorsprong hebt. Soms wordt gedacht dat culturele competenties genoeg zijn om hiermee om te gaan als jeugdwerker, maar dat volstaat niet. Verschillende mensen en groepen hebben ook een structureel voor- of nadeel door hun achtergrond of positie. Wanneer je jongeren begeleidt in hun strijd tegen onrecht, moet je je dus bewust zijn van je eigen positie en van de voorrechten of voordelen die je hierdoor geniet.

AAN DE SLAG

■ Positionering

De vragen uit bovenstaande tekst nodigen uit tot zelfreflectie en tot uitwisseling met collega's. Je kan op twee manieren aan de slag:

■ Klaar je eigen positionering uit:

- Waar sta je zelf als sociale professional tegenover die vragen?
- Wat is jouw positie?
- Wat ligt er moeilijk voor je en waarom?

■ Algemene reflectie

- Geeft deze tekst volgens jou een goede positionering voor sociale professionals in politiserende praktijken?
- Waar ben je het mee eens, waarmee niet en waarom?

Meso

De facilitering vanuit organisaties

Politiserende momenten zijn altijd mogelijk, ook in contexten die weinig ruimte bieden. Maar voor het bevorderen van politisering binnen het sociaal werkveld is een ondersteunende context onontbeerlijk. Daarom is er nood aan ruimte, draagvlak en hulpbronnen vanuit organisaties en vanuit de samenleving.

Onder de noemer ‘facilitation’ vatten we de factoren samen op het niveau van de organisaties waarin sociale professionals zijn ingebed om hun job uit te voeren.

“Ik koppel altijd terug naar mijn team en zeg dan ook: ‘Mensen, ik heb nu echt het gevoel dat het vastzit, alstublieft help mij, geef me wat ideeën. Hoe kunnen we het terug op de rails krijgen?’”

Jeugdwerker binnen project met jonge nieuwkomers

De ondersteuning van de sociale professional bij politiserend handelen start bij het **directe team** van interne collega's en externe experts. Teamleden kunnen inhoudelijke kennis, methodische vaardigheden

en emotionele steun bieden. Vooral in de rechtstreekse interactie tussen professionals is het wezenlijk belangrijk dat teams niet louter lippendienst bewijzen aan politisering, maar vierkant achter hun deelnemers en werkers gaan staan, zeker op momenten dat het spannend wordt.

Als we ruimer kijken naar de **hele organisatie**, dan kunnen we opnieuw een aantal factoren aflijnen.

■ Opdracht van de organisatie

“Toen we ons dossier over ontmoetingsplekken voor jongeren naar buiten brachten, reageerde het schepencollege nogal geprikkeld. We hebben hen verwezen naar onze maatschappelijke opdracht om noden van de jonge mensen in onze werkingen te behartigen, om hen een stem te geven. We kunnen dat dan moeilijk niet doen, hé?”

Jeugdbouwwerker met convenant in een gemeente

“Onze missie staat bol van de mooie woorden over menswaardigheid en het streven naar rechtvaardigheid, maar toen we met een paar collega’s de daad bij het woord wilden voegen in een actie tegen de wooncrisis, kregen we al rap het deksel op de neus. Onze missie staat daar mooi te blinken, op papier...”

Sociaal werker bij welzijns-organisatie

“We stelden voor om deel te nemen aan een breed netwerk ter voorbereiding van de Dag tegen Racisme, maar dat lag nogal gevoelig. Er werd mij duidelijk gemaakt dat we er zijn voor de dienstverlening aan mensen, en niet om aan politiek te doen.”

Sociaal werker bij gemeentelijke sociale dienst

De hamvraag is of politisering in het hart of in de marge van een organisatie zit. Elke organisatie heeft in de eerste plaats een eigen missie, waarin zeer duidelijke waarden worden benoemd die politiserende praktijken kunnen verantwoorden en zelfs stimuleren.

AAN DE SLAG

■ Onderzoek jouw organisatie

**Staat politiserend werken
ingeschreven in de missie
van jouw organisatie?**

**Zo ja: wordt dit ook onder-
steund met voldoende
mensen en middelen?**

Politisierend werken kan op papier tot de missie van de organisatie behoren, maar wordt dit dan ook effectief in de praktijk omgezet? Veel hangt af van de soms expliciete, maar even vaak impliciet gegroeide opvatting over de opdracht en opstelling van de organisatie. Een organisatie in het sociaal werkveld kan zich uitsluitend focussen op een louter beleidsuitvoerende rol, zonder enige kritische reflectie op de inhoud van die opdracht en zonder de ambitie om mee vorm te geven aan beleid. Ze kan zich ook helemaal terugtrekken in een dienstverlenende opdracht voor de doelgroep, zonder de stem van die doelgroep te ondersteunen en publiek te maken.

Interne structuur

“Ik krijg wel ruimte om dossiers en campagnes uit te werken als beleidsmedewerker, maar alleen kan ik moeilijk zaken in beweging zetten. Eigenlijk zou ik dat samen met de sociaal werkers op het terrein willen uitwerken, maar dat is hier nog niet de gewoonte, dus ben ik dat nog wat aan het uitzoeken.”

Beleidsmedewerker bij grote welzijnsorganisatie

“Als ik een duidelijk onrecht wil aankaarten in mijn organisatie, moet dat over zo veel hiërarchische lagen dat er uiteindelijk van mijn signaal niet veel overblijft. Ik ben eigenlijk gestopt met intern signaleren. Ik doe zelf wel mee aan campagnes buiten mijn werk.”

Sociaal werker bij stedelijke sociale dienst

“Vorig jaar wilden we kijken hoe we samen met onze scholen ouders in armoede beter kunnen gaan ondersteunen. Het is fantastisch om dan te zien hoe ons teamhoofd ons betreft bij de uitwerking. We hebben samen aan sensibilisering gewerkt over menstruatiearmoede en in alle scholen is er intussen een gratis aanbod voor de meisjes.”

Sociaal werker (leerlingbegeleiding)

De interne structuur van een organisatie heeft een belangrijke invloed op de mogelijkheid tot politiserend werk. Die structuur beïnvloedt de professionele rol van sociale professionals en hun opvattingen hierover. Die rol opvatting kan ook botsen op de interne werking. In een centraal uitgebouwde en hiërarchische structuur, met duidelijk afgebakende rollen en takenpakketten, lijkt het

weinig waarschijnlijk dat eerste-lijns werkers vanuit ervaren onrecht makkelijk samen met andere professionals een politiserende praktijk kunnen opzetten. Omgekeerd kan een decentrale en meer horizontale structuur meer bewegingsruimte bieden om met elkaar in gesprek te gaan en gedeeld eigenaarschap te ontwikkelen voor politisering.

■ **Werkingscultuur**

“Deze workshop over politisering is de eerste aanleiding om samen met collega’s echt in te gaan op het onrecht dat onze cliënten ervaren. Al onze vergaderingen gaan op aan planning, taakverdeling en praktische afspraken. Spreken over onrecht heeft daar geen plaats.”

Sociaal werker bij welzijnsorganisatie

“Gelukkig is er in onze organisatie nog witruimte. Dat betekent dat we een deel van onze activiteiten open laten voor wat op ons afkomt. Op die manier kunnen we echt wel inspelen op kwesties die meer aandacht vragen.”

Sociaal-cultureel werker bij vormingsorganisatie

“Ik kreeg vanuit mijn opleiding weinig mee over de politieke opdracht van sociaal werk, maar door de gesprekken met collega’s en het samen opzetten van activiteiten heb ik al veel bijgeleerd. Ik begin me stilaan zekerder te voelen.”

Jeugdwelzijnswerker

Naast de structuur is ook de werkingcultuur in de organisatie van groot belang. Wordt het interne debat over situaties die schuren aangemoedigd of belemmerd? Is er veilige ruimte tussen medewerkers met verschillende rollen in de hiërarchie om dergelijke gesprekken in alle openheid te voeren? Is er ruimte om af te wijken van vooropgezette plannen, procedures en taakverdelingen om een politiserend proces op te zetten? Wordt de politieke en politiserende rolopvatting en finaliteit van het sociaal werkveld bevorderd of niet? Krijgt dit aandacht in intervisie en supervisie en kan het rekenen op waardering binnen de organisatie?

■ Imago en druk

“Als we nu naar buiten komen met de mensonwaardige situaties waarin mensen zonder wettig verblijf moeten wonen, dan krijgen we bagger over ons heen van groepen die hen verwijderd willen zien, dus lobbyen we achter de schermen.”

Sociaal werker bij migratieproject

“Er was discussie over of we een avond over het euthanasiedebat zouden laten doorgaan omdat de gemeente niet akkoord ging met een van de sprekers. Dat was spannend, maar uiteindelijk is het toch gelukt.”

Cultureel werker bij gemeentelijk cultuurcentrum

“We durven de vraag naar dekolonisatie in de samenleving, maar ook in onze eigen sectoren niet grondig aan te pakken. We zijn te bang voor wat naar boven zou komen, te bang om wat we grondig zouden moeten veranderen.”

Beleidsmedewerker in jeugd-welzijnswerk

Soms blijft de organisatie erg behoedzaam en voorzichtig om geen subsidies te verliezen of om de goede samenwerking met andere organisaties of instanties niet in gevaar te brengen. Of ze vreest de sympathie van de publieke opinie te verliezen. Met politiserend handelen zijn organisaties vaak kwetsbaar voor externe druk. Ze worden geframed als lastige negativo's. Ze ondervinden morele, materiële, professionele of financiële druk, en dat is uiteraard lastig om mee om te gaan.

Bovendien kan de externe druk ook tot interne verdeeldheid leiden over de vraag hoe sterk de organisatie zich publiek wil en kan uitspreken. Wat voor de ene voorzichtigheid is, is voor de andere zelfcensuur en gebrek aan moed. Dit zijn delicate discussies, maar eigenlijk kan je ze niet uit de weg gaan.

AAN DE SLAG

■ Factoren bij de organisatie

STAP 1: Gebaseerd op bovenstaande factoren en citaten:

Welke citaten zijn herkenbaar? Wat spreekt je aan?

Met welke citaten heb je het moeilijk en waarom?

STAP 2: Maak een lijstje met twee kolommen over je organisatie:

- Welke factoren zijn sterk aanwezig, welke zwak?
Maak dit zo concreet mogelijk met een voorbeeld.

ZWAK	STERK

- Welke stimulerende factoren wil je zeker behouden of versterken? Hoe zou je dat willen doen?

- Welke factoren remmen volgens jou politisering vooral af in je organisatie? Hoe kan je hier verandering in brengen?

STAP 3: Als je werkingscultuur dit toelaat, kan je in een tweede stap jouw antwoorden en die van collega's uitwisselen in je team of organisatie. Zie je samen krachtige factoren die je meer zou kunnen inzetten? Of zie je samen oplossingen voor de remmende factoren?

Politisierend werk vraagt politiserende organisaties

Daarvoor schetst Naert (2025) vier krachtlijnen:

1. Laat de inhoud opnieuw primeren

Hou de focus scherp op een maatschappelijk doel. Onderbouw de visie en missie door een ernstige maatschappijanalyse, gevoed door onderzoek, reflecties en getuigenissen.

2. Streef naar meer horizontale structuren en overlap

Beperk actief het aantal niveaus boven de eerstelijns werkers. Hou de lijnen kort en de context kleinschalig en behapbaar, ook in grotere organisaties. Zorg ervoor dat medewerkers in verschillende rollen en posities samenwerken aan politiserende praktijken. Centraal staat het politiserend doel, niet wie wel of niet verantwoordelijk is. Of met een kleine knipoog naar The Scene: iedereen is van de organisatie én de organisatie is van iedereen.

3. Zorg voor stimulerende dynamieken

Voor meer collectieve reflectie en gezamenlijke actie leren sociale professionals samen meer dan ze apart zouden kunnen leren. Vermijd dat leidinggevendenden louter managers zijn en bewaak ook hun ‘agogische’ rol. En vooral: koester en voed de ruimte voor discussie en reflectie over onrecht, ook over interne praktijken die onrecht creëren. Dat vraagt een reflectieve en open houding bij iedereen, maar toch vooral bij leidinggevendenden.

4. Schakelen van reactief naar proactief

Te vaak zien we politiserende praktijken als reactie, op het moment dat rechten al geschonden zijn. Reactief op de bal spelen en wegen op het publieke debat is prima en noodzakelijk. Proactief alternatieven ontwikkelen vanuit de ervaringen van mensen, eisen opstellen en een sterk verhaal brengen, geeft politisering nog meer kracht.

AAN DE SLAG

■ Richtingwijzers voor politiserende praktijken

Buig je alleen of samen met collega's over volgende vragen:

- ☐ Ben je het eens met de voorgestelde krachtlijnen?
- ☐ Wat zijn voor jou (tegen)argumenten?
- ☐ Herken je deze krachtlijnen voor je eigen organisatie?
- ☐ Waar zie je ruimte tot versterking?
- ☐ Hoe en met wie kan daaraan worden gewerkt?

Macro Kansen en beperkingen in de brede omgeving

Zelfs als sociale professionals en hun organisaties met veel inzicht en inzet politiserend handelen, hangt de kracht van hun politiserend werk af van de inbedding van dit proces in een ruimere dynamiek. We spreken dan over ‘opportunities’ - kansen én beperkingen - binnen de bredere omgeving waarin het sociaal werkveld actief is. Deze belangrijke

randvoorwaarden zijn jammer genoeg niet altijd voorspelbaar of beheersbaar. Eerst gaan we in op netwerken en allianties, daarna op hegemonie, om vervolgens specifieker te kijken naar de rol van overheden en van de sectoren, ondersteuners en opleidingen in het sociaal werkveld.

■ Bondgenoten en tegenspelers

Netwerken en allianties

“We waren het beu om telkens weer de wooncrisis vruchteloos aan te klagen, dus bedachten we een andere strategie: met een aantal gezinnen leegstaande sociale woningen bezetten. Gelukkig konden we samenwerken met enkele activisten uit de kraakbeweging die ons praktisch bijstonden en goede raad gaven.”

Opbouwwerkers in een grootstad

“Voor onszelf is het moeilijk om als sociaal werkers binnen een openbaar bestuur kwesties waar onze cliënten op botsen, publiek te maken. Gelukkig hebben we onze koepel en verenigingen zoals het Netwerk tegen Armoede die hier wel op een goede manier mee naar buiten kunnen komen.”

Gemeentelijk sociaal werker

“Toen enkele kritische organisaties duidelijk werden gevisieerd door de minister, slaagden we erin om een breed front op te bouwen om onze solidariteit uit te drukken. Dat werkte als een beschermend schild. Het blijft belangrijk om ons niet uit elkaar te laten spelen.”

Beleidsmedewerker bij sociaal-culturele organisatie

Netwerken en allianties kunnen politiserend werk versterken. Inhoudelijke experts kunnen bijdragen aan een sterke dossiervorming. Ervaren professionals of activisten kunnen zorgen voor een degelijke en doordachte aanpak. Financiële, professionele en organisatorische middelen kunnen worden gepoold en dat verhoogt de slagkracht en haalbaarheid. Door samen aan de kar te trekken, wordt de kracht van het getal beter benut. Een brede (en bonte) coalitie geeft een groter en sterker draagvlak aan de eisen of alternatieve experimenten. Professionals en vrijwilligers kunnen betere training, coaching en advies krijgen. In het cahier ‘Samen het

verschil maken' gaan we dieper in op de kracht van deze coalities.

"We dachten dat onze actie meer slagkracht zou krijgen door met een brede groep organisaties samen te werken. Een verkeerde inschatting, want onze doelen werden steeds afgezwakt en onze campagne verloor geleidelijk haar kracht. We hadden het beter zelf gedaan."

Opbouwwerker

Netwerken kunnen ook vertragend of zelfs verlamdend werken. Ze kunnen leiden tot 'slappe' uitkomsten in het bepalen van inhoudelijke doelen of strategische keuzes en in die zin zelfs actief bijdragen aan

het depolitiseren van een kwestie. Het is dus belangrijk om vooraf het huiswerk goed te maken.

Tegenspelers

Naast bondgenoten zijn er ook tegenspelers. Omdat politiserende praktijken het publieke meningsverschil opzoeken, valt er altijd tegendruk te verwachten. Dit hangt rechtstreeks samen met het machtsvraagstuk. Zowel deelnemers als professionals kunnen in de tang worden genomen. Een dosis lef en durf is dus een must. Een sterk team of netwerk kan hierin erg ondersteunend werken.

De wind van voor

In 'Get Up Stand Up' zet Naert onder de paragraaf 'De wind van voor' een aantal strategieën van tegenspelers op een rijtje. Die gaan van heel subtiele vormen van tegenwind tot ernstige vormen van agressie:

1. "Het is allemaal zo ernstig niet" - het minimaliseren van de kwestie.

2. "Het probleem ligt buiten ons" - de verantwoordelijkheid wordt doorgeschoven en mensen worden van het kastje naar de muur gestuurd.

3. "Het is een heel complexe zaak" - het spelen met 'complexi-tijd' zorgt voor vertraging en kan leiden tot moedeloosheid en afhaken.

4. "Nu moet je zwijgen" - het blokkeren van het debat. Sociale professionals of hun 'doelgroep' krijgen dan het verwijt dat de inspraakfase voorbij is, of dat ze zorgen voor negativiteit, niet constructief zijn, niet bijdragen tot een aangenaam leefklimaat, ...

5. "Je zal de gevolgen moeten dragen" - dit is het openlijk bedreigen met het gebruik van macht. De pijlen worden gericht op de sociale professional, een groep, een woordvoerder, ... Die druk kan concreet allerlei vormen aannemen met de inzet van psychische tot materiële, juridische of financiële machtsmiddelen.

AAN DE SLAG

■ Tegendruk

- Heb je deze vormen van tegendruk al ervaren?
Hoe liep dat concreet?
- Hoe heb je gereageerd? Hoe zou je anders en beter kunnen reageren?
- Welke tips zou je zelf geven aan professionals en hun organisaties om steviger te kunnen blijven staan bij tegenwind?

Schrijf dit lijstje op en vergelijk vervolgens met onderstaande voorstellen over ‘tegengas geven’.

Tegengas geven

Tips om steviger te blijven staan bij tegenwind vinden we ook in 'Get Up Stand Up':

1. Bereid je goed voor op mogelijke reacties en maak heldere afspraken over hoe je daarmee zal omgaan.
2. Laat je niet uit elkaar spelen onder druk van de tegenspelers.
3. Ga niet in op individuele intimidatie, maar geef aan dat je dit naar de groep zal meenemen.
4. Verbreed actief je coalitie en versterk je draagvlak.
5. Blijf helder communiceren over wat je wil bereiken, zowel intern als extern.
6. Laat de moed niet zakken door elk klein succes stevig in de verf te zetten.
7. Blijf vasthouden aan de inhoud, laat je niet verleiden tot het 'psychologiseren' van tegenspelers.
8. Ga bewust om met de tijd: versnel om voor te zijn, vertraag om tijd te kopen.

Hegemonie en publieke opinie

Politisierend handelen krijgt minder of net meer ruimte al naargelang de 'normale', 'vanzelfsprekende' opvattingen over de samenleving en over de rol en betekenis van het sociaal werkveld. Dat noemen we met een duur woord hegemonie. En die hegemonie is gevoelig voor verschuivingen. We leven zeker niet meer in de sfeer van mei '68, waarin de samenleving als open en dus verbeterbaar werd voorgesteld en maatschappijkritiek een evidente opdracht leek, ook voor het sociaal werkveld.

"We zaten daar wel mee: gaat zo'n actie door de mensen gemaakt worden? Zal dit voor wrijving of polarisering zorgen? En vooral: zullen onze jongeren niet nog negatiever bekeken worden?"

Jeugdwelzijnswerker

"Ik heb de indruk dat de tijdsgeest sterk veranderd is. De kritische rol van sociaalculturele organisaties is minder vanzelfsprekend, en ik denk dat dit in het hulpverlenend sociaal werk nog meer speelt."

Beleidsmedewerker bij vormingsorganisatie

We merken dat het **draagvlak voor brede solidariteit** onder druk staat. Doorgedreven vormen van herverdeling via het sociaal beleid zijn minder vanzelfsprekend wanneer een individualiserende opvatting over slagen én falen in het leven in opmars lijkt. De gedachte dat elke individu zelf verantwoordelijk is voor het eigen succes en dat veel problemen die mensen ondervinden te maken hebben met het slecht 'managen' van hun leven vindt meer en meer ingang bij de brede bevolking. De overtuiging heerst dat mensen de kansen die zich aandienen zelf moeten grijpen, dus verwatert het streven naar gelijke kansen en naar meer gelijkheid steeds meer.

Die verschuivende **maatschappelijke context** is bedreigend voor politiserend handelen. Politisering houdt immers een opvatting in over een samenleving die nooit af is en altijd open moet staan voor het zichtbaar maken van mensen en kwesties die (nog) niet gezien of erkend worden. Kwesties die geen individueel en privaat, maar een collectief en publiek antwoord vragen.

"Het was echt een schok om vast te stellen dat een redelijk brave campagne over sociaal werk bij de World Social Work Day ronduit agressieve

“Ik ben gestopt met eigen posts over onze standpunten en activiteiten te delen op de sociale media. De agressieve bagger die ik telkens over me heen kreeg wil ik niet meer.”

Medewerker bij organisatie rond gender

bagger opleverde op sociale media. Vroeger zagen we die venijnige reacties op ons publiek, nu gaat het direct over ons als sociaal werkers. Het wordt beangstigend.”

Sociaal werker actief in Sterk Sociaal Werk

“Ik ben gestopt met eigen posts over onze standpunten en activiteiten te delen op de sociale media. De agressieve bagger die ik telkens over me heen kreeg wil ik niet meer.”

Medewerker bij organisatie rond gender

Bovendien is ook de **opvatting over wat het sociaal werk is of moet zijn** in verandering. Het lijkt minder evident dan enkele decennia geleden om te aanvaarden, laat staan te steunen, dat het sociaal werkveld een kritische rol heeft, onrecht dat mensen erva-

ren aan de kaak stelt, machthebbers storende vragen stelt of ambities voor een meer menswaardige samenleving omzet in alternatieve praktijken. De heersende opvatting lijkt te verschuiven naar een meer uitvoerende, technische, ‘neutrale’ visie op wat het sociaal werkveld moet doen. Er groeit zelfs openlijke vijandschap tegenover sociale professionals die met ‘nutteloos werk’ de ‘onderklasse’ enkel in stand houden en ‘bepamperen’. In dat verhardende klimaat is politiserend handelen helemaal niet evident.

Concreet is het voor sommige groepen in de samenleving moeilijk om met problemen of claims naar buiten te komen omdat ze al vechten tegen **vooroordelen of discriminatie**. Het risico bestaat dat je die vooroordelen nog versterkt wanneer

je in het openbaar van je afbijt. Als politiserend handelen leidt tot minder rechten voor de betrokken groep dan is dat een fundamentele reden om net niet publiek te gaan. Voorwaarde is dan wel dat dit samen met de betrokkenen zo helder en open mogelijk wordt besproken en beslist. Anders dreigt paternalisme van de begeleiders en een verkleuring van de doelgroep. Mensen kunnen en mogen inderdaad beslissen om een risico te nemen, om ergens tegenaan te botsen. Sociale professionals kunnen hen dan enkel met respect zo goed mogelijk informeren over en ondersteunen in de keuze die ze maken.

Gelukkig is een hegemonie nooit absoluut. Er zijn altijd andere verhalen mogelijk over de samenleving, over het sociaal werkveld en over de mensen met wie sociale professionals aan de slag gaan. Er zijn ook altijd alternatieve praktijken mogelijk, die realistisch aantonen dat andere manieren van samenleven wel degelijk haalbaar zijn. Het komt erop aan om die tegenverhalen en -praktijken te versterken en terrein te heroveren op de dominante verhalen.

“Toen we zagen hoe onze mensen in de wijken in de verdrukking kwamen, hoe we steeds verder af waren van het recht op werk, wonen, sociale bescherming en noem maar op, en vooral hoe onze signalen hierover als een ritueel werden opgevangen - je weet wel: ‘we nemen het mee’ - dan zijn we echt gaan samenzitten om aan een soort van gewetensonderzoek te doen. Zijn we niet te braaf geworden, te meegaand? Doen we eigenlijk nog iets met onze verantwoordiging? Ontwikkelen we sterke acties om de impasse te doorbreken? En dat heeft een stroomstoot door onze organisatie gejaagd.”

Opbouwwerker in stedelijke context

“Ik denk dat de top-down invoering van de integrale jeugdhulp ons meer dan ooit met de neus op de feiten heeft gedrukt: het systeem loopt vast in een soort van anonieme techniciteit en wij als directe hulpverleners verliezen de ruimte om betekenisvol te handelen. In dat onbehagen hebben we elkaar gevonden en zoeken we oplossingen, een beetje ondanks en tegen het systeem in.”

Hulpverlener binnen jeugdhulp

Een verschuiving in het dominante verhaal naar een individualiserend schuldmodel en een verhardende toon tegenover het sociaal werkveld, bepaalde sectoren, organisaties en doelgroepen, heeft niet noodzakelijk (enkel) een remmend effect op politiserende praktijken. Net het omgekeerde kan het geval zijn: het kan de urgentie verhogen om het eigen verhaal te brengen, sterkere allianties op te bouwen of alternatieve praktijken te ontwikkelen. De discussie over **repolitisering in**

het Vlaamse middenveld en in het sociaal werkveld kunnen we trouwens interpreteren als een reactie op toenemende politieke en economische druk. Dit leidt tot veel intern debat: zijn we niet te onzichtbaar, te volgzzaam, te braaf geworden? Het zorgt voor een herleving van politisering als een wezenlijke reden van bestaan voor organisaties in het brede sociaal werkveld, zoals bijvoorbeeld bleek uit de erkenning van politisering als speerpunt tijdens de Vlaamse Sociaalwerkconferentie in 2018.

AAN DE SLAG

■ Politisering in de huidige maatschappelijke context

STAP 1: Als je deze tekst leest, welke dingen zijn dan voor jou herkenbaar?

STAP 2: Zie je verschuivingen in de hegemonie die politiserende praktijken remmen of net bevorderen?

- ☐ In welke concrete ervaringen en praktijken zie je dit?
- ☐ Welke effecten heeft dit op je werk en op de mensen met wie je werkt?
- ☐ Welke invloed heeft dit op de ruimte om binnen het sociaal werkveld kwesties en mensen meer zichtbaar te maken?

STAP 3: Waar zie je mogelijkheden om die hegemonie tegen te gaan?

- ❑ Waar zie je andere verhalen? Hoe spreken die de dominante verhalen tegen? Hoe kan je die versterken?
- ❑ Waar zie je andere praktijken die de vanzelfsprekende opvattingen verstoren? Hoe doen ze dat? Hoe kan je die ondersteunen?
- ❑ Waar zie je bondgenoten en allianties om dit kracht bij te zetten?

Overheden

Beleidsmakers kunnen moeite hebben met kritische burgers en organisaties of ze kunnen vrezen dat de harmonie zal worden verstoord. Dan is het verleidelijk om in te grijpen en de ruimte voor kritiek en protest te verkleinen. Nochtans steunt een vitale democratie op een actieve civiele ruimte.

Er bestaat niet zoiets als 'de overheid', er zijn veel overheden: op verschillende bestuurslagen, met een verschillende bestuursmeerderheid, met een verschillende rol vanuit de administratie, met een uiteenlopende debatacultuur, ... Het is dus te simplistisch om te spreken over 'de druk vanuit de overheid' in algemene zin.

AAN DE SLAG

■ Politisering in een beleidsmatige context

- Heb je in processen van politisering druk ervaren van overheden?
- Op welk moment in het proces? Wat was de aanleiding?
- Was er een verband met het 'publiek gaan' met een kwestie?
- Op welke wijze werd druk uitgeoefend?
- Hoe heb je op die druk gereageerd?
- Wat is er nodig om beter te kunnen reageren?

Overheden op de rem

We moeten niet blind zijn voor een aantal **ingrepen vanuit overheden die druk kunnen zetten op de civiele ruimte**. In het kennisdossier 'De civiele ruimte vrijwaren voor een vitale democratie' van Socius worden die uitgewerkt. We vullen dit overzicht aan met uitspraken van sociale professionals:

- **Discursieve ingrepen** waarbij politiserende burgers en organisaties een negatieve framing krijgen door beleidsmakers, vaak met de sociale media als megafoon.

“Toen we opkwamen voor de mensenrechten en tegen oorlogsmisdaden in Gaza, werden we verdacht gemaakt als sympathisanten van een terreurbeweging.”

Activist in vredesbeweging

- **Psychologische ingrepen** onder de vorm van intimidatie, verdachtmakingen of het bewust negeren van mensen of organisaties.

“Nadat we al vele jaren vruchteloos de verwaarlozing van de gemeentelijke speelpleinen hadden aangekaart, brachten we uiteindelijk met

de gemeentelijke jeugdraad een dossier uit. Onze voorzitter kreeg een woedende burgemeester aan de lijn. Sindsdien komt de schepen van Jeugd niet meer naar de Algemene Vergadering en krijgen we geen enkele adviesvraag meer.”

Jeugdwerker actief in gemeentelijke jeugdraad

- **Machtsingrepen** die botweg het ‘primaat van de politiek’ stellen: enkel verkozen politici nemen politieke beslissingen, wie aan politiek wil doen moet zich maar verkiesbaar stellen. Verder moeten burgers en organisaties zich niet moeien.

“Veel van onze leerlingen namen deel aan de schoolstakingen voor het klimaat. Toen de populairste politicus dit afwees en zei dat de jongeren beter goed zouden studeren om het klimaatprobleem later mee op te lossen, hebben we wel grote druk gevoeld van ouders en was er ook intern veel discussie.”

Sociaal werker in leerlingbegeleiding op school

- **Financiële ingrepen** die de omvang van en de voorwaarden voor subsidies wijzigen. Vooral

organisaties die sterk afhankelijk zijn van overheidssubsidies zijn hiervoor kwetsbaar.

“Zonder boe of ba werd de subsidie voor een project gericht op laagdrempelige taalverwerving voor nieuwkomers door het nieuwe extreemrechtse gemeentebestuur afgeschaft. Gelukkig konden we dit opvangen door crowdfunding en kregen we meteen veel publieke en politieke steun.”

Sociaalcultureel werker in vormingsorganisatie

- **Beleidsmatige ingrepen** door het wijzigen van een wet, decreet of reglement of administratieve regulering.

“De verstaatsing van de middenveldorganisaties in de integratiesector werd voorgesteld als een kwestie van beter bestuur. Het gevolg was wel dat onze nabijheid als experts bij de leefwereld van mensen in migratie sterk afnam en dus ook onze mogelijkheid om de wetgeving en de aanpak van deze mensen kritisch te evalueren.”

Sociaal werker (integratiesector)

- **Juridische ingrepen** door overheden zetten zware druk op organisaties die uit de pas lopen.

“We zien de laatste jaren hardnekkige pogingen om publiek protest te criminaliseren. We verzetten ons daar sterk tegen want het kan leiden tot het feitelijk onmogelijk maken van protest.”

Campagnemedewerker van milieubeweging

In het dossier worden ook een aantal mogelijke strategieën voorgesteld **om met eventuele druk vanuit overheden om te gaan**. Een vertaling van dit overzicht naar politiserend werk:

- **Vertrouwen opbouwen:** wanneer een overheid open staat voor een kritische benadering vanuit burgers en organisaties, kan er in wederzijdse betrokkenheid worden gewerkt aan het zichtbaar maken van kwesties. Hierin schuilt wel het gevaar voor depolitisering: kwesties verdwijnen uit het publieke debat en worden technisch aangepakt.
- **Overheden benaderen vanuit expertise:** overheden zijn zelf ook afhankelijk van de kennis en

expertise van kritische burgers en organisaties. Met expertise proactief naar overheden stappen kan druk voorkomen.

- **Duidelijk een publieke rol opnemen:** vraagstukken mee ontwarren of concrete zinvolle alternatieven uitwerken voor een heikele kwestie.
- **Strategische netwerken en partnerschappen opbouwen:** bredere coalities met experts, burgers, overheidsdiensten, ... kunnen de buffer tegen druk vergroten en voorkomen dat organisaties uit elkaar worden gespeeld. Allianties kunnen ook reageren op ongewenste druk.

- **Betrouwbaar communiceren:** onderbouwde kennis over een kwestie verspreiden leidt tot een sterker draagvlak en houdt een kwestie scherp in de publieke opinie.
- **Strategisch communiceren vanuit de eigen missie en visie:** niet de organisatie staat in de kijker, wel waarvoor ze staat. Hiermee kan je de eigen relevantie aantonen.
- **Middelen spreiden:** zo vermindert je de afhankelijkheid van overheidssubsidies.

AAN DE SLAG

■ Omgaan met de druk van overheden

- ❑ Welke strategieën heb je al toegepast in politiserende processen?
- ❑ Wat was het resultaat?
- ❑ Hoe zou je anders en beter kunnen reageren?
- ❑ Welke strategieën heb je nog niet toegepast, maar lijken je zinvol? Waarom?
- ❑ Wat is er nodig om die strategieën uit te bouwen? Wie kan daarbij helpen?

Sectoren, ondersteuners, opleidingen

Ook koepel- en ondersteunende organisaties in allerlei sectoren van het sociaal werkveld spelen een belangrijke rol, net als de basisopleidingen sociaal werk van de Vlaamse hogescholen. Allemaal kunnen ze politisering sterk bevorderen, maar ook afremmen. We bekijken de mogelijkheden en moeilijkheden gekoppeld aan de drie grote factoren in deze publicatie.

Motiveren

De motivaties van sociale professionals kunnen worden versterkt, zowel in de basisopleiding als breder in de vorming (levenslang leren). Politiserend werken is een inhoudelijke benadering van het werk en valt niet te herleiden tot een vak, een methodiek of een set van vaardigheden. Het risico is groot dat aanbieders van vorming dit net wél doen omdat politisering dan netjes 'ingepast' kan worden als een blokje in de blokkendoos die hedendaagse vorming dreigt te worden.

Elementen die bijdragen tot die vorming:

- **De algemene visie over sociaal werk** en over de verhouding ervan binnen de bestaande orde

De opvatting dat het sociaal werkveld niet neutraal is of kan zijn, de aandacht voor repressieve en 'foute' praktijken in het verleden en het heden, fundamentele aandacht voor de betekenis van sociale rechtvaardigheid en mensenrechten voor het sociaal werkveld, aandacht voor de concrete actuele strijd tegen situaties van uitsluiting en onrecht, ...

- **Meer ruimte voor inhouden die toelaten om de bestaande orde goed te kunnen analyseren,** bevragen en verstoren

De aandacht voor geschiedenis, filosofie, recht, sociale wetenschappen, ... helpt om de bestaande orde niet als een normaal gegeven te bekijken. De verminderde aandacht voor deze inhouden in opleidingen berooft toekomstige sociale professionals van die mogelijkheid.

- **Aandacht voor handelingskaders en methoden** (in meervoud) die sociale professionals kunnen inzetten in politiserend werk

Opbouwwerk, sociale actie, publieke communicatie, ... zijn evident, maar ook in de methoden op micro- en mesoniveau kan er wel degelijk een bijdrage worden geleverd aan politiserend werken binnen het

sociaal werkveld. Op microniveau onder meer door bij te brengen hoe discretionaire ruimte kan fungeren als opstap naar politisering van een kwestie, of hoe mensen kunnen ‘ontschuldigd’ worden als verzet tegen het induceren van individuele schuldmodellen. Op mesoniveau door een kritische analyse van het ‘managerialisme’ in organisaties en door het verkennen van interne dynamieken. Zo kan je ruimte helpen creëren om kwesties zichtbaar te maken en intern kritisch te bespreken als opstap naar verder publiek werk.

Faciliteren

Steunpunten, sectororganisaties en opleidingen kunnen ook de kansen om te politiseren binnen het sociaal werkveld versterken. Vaak geven ze adviezen of vormingen bij het opmaken van missies en beleidsplannen, of dragen ze bij aan het bevragen van interne logica's - denk bijvoorbeeld aan de rol die stages vanuit opleidingen kunnen spelen. Ze bieden ook concrete handvatten voor politiserend werk door onderzoeks- en ontwikkelingswerk. Praktijklabs, uitwisselingsmomenten of cahiers zoals deze kunnen organisaties helpen in hun zoektocht om ruimte te maken voor politiserend werk en dat bij hun sociale professionals beter te ondersteunen. Specifieke trajectbegeleidingen kunnen de hele organisatie ‘politiserings-proof’ maken.

Kansen creëren

Het loont ook de moeite om te onderzoeken welke kansen steunpunten, koepels en opleidingen kunnen bieden als externe partner voor politiserende praktijken. Kansen kunnen materieel of immaterieel zijn, permanent of tijdelijk, zeer specifiek gericht op een praktijk of zeer breed gericht op een kwestie of de bredere maatschappelijke context. Voorbeelden zijn: lokalen ter beschikking stellen voor een actie, steun geven aan politiserende praktijken via eigen onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten of inbreken in een publiek debat, campagnes ondersteunen of mee opzetten, coalities opbouwen om druk op individuele organisaties te verlichten, sterke verhalen uit de sector bundelen en publiceren, enzovoort.

Ook deze kwestie is niet te herleiden tot een geïsoleerd ‘politiserend’ project of eenmalige vorming. Dit alles hangt onverbrekkelijk samen met de vraag of onderzoek en ontwikkeling kaderen in een publieke opdracht of vooral ingezet worden in een hefboomlogica om de omzet te verhogen door soms te kritiekloos in te spelen op koopkrachtige vragen vanuit het werkveld of de overheden. Als de marktgerichte logica zegeviert, wordt de ruimte voor de ondersteuning van politiserende praktijken radicaal ondermijnd.

Tot slot: We moeten het over N. hebben

Dit cahier biedt je een overzicht van mogelijke factoren die politiserend handelen binnen het sociaal werkveld kunnen bevorderen of afremmen. Het is verleidelijk om die factoren nogal technisch te bekijken en te focussen op waar we moeten gaan sleutelen om de ruimte voor politiserend werk te vergroten.

Toch is een dergelijke benadering niet wenselijk en zelfs niet haalbaar. Ruimte voor politiserend handelen zit immers integraal verweven met de kwestie van (de)politisering in het sociaal werkveld zelf. Sectoren, organisaties en opleidingen zitten gevat in dynamieken die hun politiserend vermogen kunnen aantasten. Daarbij kunnen we bijvoorbeeld denken aan het oprukkende ‘mana-

gerialisme’, een klemtoon op (bio)psychologische modellen of op methoden van zelfredzaamheid.

Daarom kunnen we niet vermijden om deze discussie te plaatsen in de context van de neoliberalisering van opleidingen en organisaties binnen het sociaal werkveld. De Amerikaanse filosofe Wendy Brown verwijst naar de dominantie van de ‘neoliberale rationaliteit’, wat betekent dat neoliberalisme meer is dan een economische doctrine die het sociaal werk bedreigt van buitenaf. Het is ook en vooral een denkwijze die subtiel binnensluip in onze opvattingen, manieren van spreken, van denken en van waarderen en bijgevolg ook van aanvoelen. Neoliberalisering is niet alleen een

leeuw die het sociaal werkveld van buitenaf bedreigt, maar ook een termietenheuvel die het van binnen uit ondermijnt.

De sluipende neoliberalisering is aanwezig in de taal, de praktijken en de instrumenten. Bijna zonder het goed te beseffen dreigen we vrij kritiekloos dit sluipende discours te omarmen. Zo'n subtiel proces is niet zo makkelijk te bestrijden. Vaak worden immers bestaande, emancipatorische concepten uit de traditie van het sociaal werkveld verder gehanteerd, maar dan in een neoliberale omduiding. Emancipatie lijkt dan niet erg te verschillen van activering. De progressieve claim voor autonomie wordt al snel: 'Je bent zelf verantwoordelijk om de geboden kansen te grijpen.' Binnen de neoliberale rationaliteit wordt een 'homo economicus' gevormd die voortdurend het eigen 'menselijk kapitaal' moet inzetten en verhogen. Die individualiserende benadering miskent het sociale en collectieve karakter van problemen en ondermijnt dus fundamenteel de ruimte om te politiseren.

Een kritische benadering van de neoliberale rationaliteit is nodig. Om dit echt kans op slagen te geven, moeten we individualise-

rende vormingstactieken kritisch durven onderzoeken. Tactieken zoals het persoonlijk ontwikkelingsplan, portfolio en peer assessment worden te kritiekloos gehanteerd. Ook in opleidingen leren studenten hun kapitaal aan 'talenten' ontdekken en uitbaten voor de arbeidsmarkt. Reflectie wordt te vaak gereduceerd tot een vorm van assessment van de eigen persoonlijkheid. Zo verschuift het accent van aandacht voor de sociale problemen in de samenleving naar aandacht voor het individu. Dergelijke vorming werkt subtiel een individualiserende grondhouding in de hand en is dus fundamenteel depolitiserend. Ergens een vak of een cursus 'politisering' inlassen en verder de inhoud en de vormingstactieken ongemoeid laten is dus behoorlijk paradoxaal.

In die zin moeten we goed beseffen dat politiserend werken vandaag niet vanzelfsprekend is. Politisering kan moeilijk in het werkveld worden ingezet of in opleidingen aangeleerd, terwijl de sluipende neoliberalisering ongestoord verdergaat. Dit hoeft echter niet te betekenen dat politisering tot mislukken gedoemd is. Praktijken van politisering blijven mogelijk, ook in een context die sterk wordt gekleurd door een neoliberale rationaliteit.

■ De mosterd voor dit cahier

Bij het samenstellen van deze publicatie zijn de inzichten over de remmende en stimulerende factoren voor politisering binnen het sociaal werkveld uit vier teksten samengevat:

- Van Bouchaute, B. en Van Pelt, M. (2021). Wanneer kun je politiserend werken. Inspiratie uit Vlaanderen. In: De Brabander, R., Kaulingfreks, F. en Ham, M. *Sociaal weerwerk. Maatschappelijke betrokkenheid in zorg en welzijn*. Van Gennep. Dit artikel vat de praktijkontwikkeling over politisering in Vlaanderen samen en vertaalt dit naar inspiratie voor politiserend handelen.
- De Corte, J., Hermans, K., Raeymaeckers, P. en Van Bouchaute, B. (2022). De vele invullingen van politisering in het sociaal werk. In: Boone e.a. *Publiek gaan! Politiserend handelen in het sociaal werk*. Garant/Socius. Dit overzichtsartikel vat de theorievorming over politisering in het sociaal werk samen en gaat kort in op het kader van Weiss-Gal & Gal om de randvoorwaarden te verduidelijken.
- Van Bouchaute, B. & Vanderhulst, N. (2022). Publiek Gaan. Handelingskader voor politisering in het sociaal werk. In: Boone e.a. *Publiek gaan! Politiserend handelen in het sociaal werk*. Garant/Socius, pp. 94-124. Dit handelingskader is het resultaat van een aantal design workshops met ervaren professionals uit diverse sectoren van het sociaal werk.
- Van Bouchaute, B. Görgöz, R. & Cristiaensen, P. (2022). *Get Up Stand Up. Praktijkboek vol voorbeelden van politisering door jongeren*. Arteveldehogeschool. Dit praktijkboek is gebaseerd op de verkenning van 20 inspirerende praktijken in binnen- en buitenland.

Als kader om de reflectie over stimulerende en remmende factoren te ordenen, werd gekozen voor het werk van Gal & Weiss-Gal over het ‘Policy Practice Engagement Model’. Hoewel dit model ontwikkeld is in het kader van een beperkte invulling van politisering als beleidspraktijk, levert het interessante insteken om politiserend werken te versterken.

Het ‘Policy Practice Engagement Model’ bouwt verder op het ‘Civic Voluntarism Model’ in Douglas, L. (2008). *Political involvement of social workers*. Dalhousie University, Canada. Dit model gaat terug op een vrij bekend werk: Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.

Die oorsprong is belangrijk, want de brede scope van Verba over voice en equality wordt in het ‘Policy Practice Engagement Model’ vernaauwd tot de beleidsgerichte rol van de sociale professional. Tegelijk houdt die oorspronkelijke brede scope de ruimte open om dit model toch te hanteren als een kapstok voor reflectie over stimulerende en remmende factoren voor politiserend handelen. We maakten dankbaar gebruik van de verwerking door Joris De Corte in het hogervermeld artikel.

Deze inzichten werden aangevuld met de resultaten van een kleinschalig PWO-onderzoek ‘Stimulerende en remmende factoren voor politisering in het sociaal werk’ van de opleiding sociaal werk van de Arteveldehogeschool. In focusgroepen werden deze inzichten verder verrijkt met ervaringskennis van praktijkwerkers. De vele discussies tijdens vijf academiejaren van het Postgraduaat en later de Postacademische Vorming ‘Politisering van/in het sociaal werk’ en andere vormingen in het jeugdwelzijnswerk, jeugdhulp, opbouwwerk, hulpverlening, ... zorgden voor de vele verhalen en getuigenissen die in dit cahier anoniem als citaten zijn verwerkt.

De paragraaf over de rol van organisaties werd gevoed door het denkwerk van Jan Naert in een bijdrage voor de Postacademische Vorming op 8 mei 2025. Naert leverde ook inspiratie voor het omgaan met druk van tegenspelers met zijn bijdrage ‘De Wind van voor’ uit de publicatie *Get Up Stand Up*. Voor de uitwerking van de mogelijke druk van overheden op politiserend werk vonden we inspiratie in *De civiele ruimte vrijwaren voor een vitale democratie* van Lode Vermeersch, Stijn Oosterlynck, Filip De Rynck en Bram Verschuere (2025).

De slotbeschouwing is geïnspireerd op het denken van Wendy Brown (2015) in *Undoing the demos: Neoliberalism's stealth revolution*. Zone Books.

Leestips

- Wie op zoek is naar **meer achtergrond over de herontdekking van politisering** als reactie op toenemende druk in het Vlaamse middenveld, kan dit vinden in Debruyne, P., & Van Bouchaute, B. (2014). De bestaande orde verstoren. *Oikos*, 69, 2
- De **erkenning van politisering als speerpunt voor sterk sociaal werk** wordt toegelicht in Vandekinderen, C., Roose, R., Raeymaeckers, P., & Hermans, K. (2018). Sociaalwerkconferentie 2018. *Sterk Sociaal Werk. Eindrapport*.
- Wie zoekt naar **ondersteuning voor politiserend handelen**, kan terecht in de publicatie van Boone e.a. *Publiek gaan! Politiserend handelen in het sociaal werk*. Garant/Socius dat zowel achtergrond, cases, thematische verdiepingen als een praktijkgericht handelingskader bevat. Dit handelingskader werd verder uitgewerkt in het praktijkboek *Get Up Stand Up*. Dit cahier verdiept de inzichten over randvoorwaarden in die handelingskaders.

Notities

Colofon

Dit cahier is een co-uitgave van SAM, steunpunt Mens en Samenleving en Hogeschool UCLL, R&E, Inclusive Society.

Met dank aan de auteurs

- Bart Van Bouchaute (U Gent)
- Elke Plovie (Hogeschool UCLL, R&E, Inclusive Society)

Met medewerking van

Lynn Formesyn (redactie) en Goed Goed Studio (vormgeving)

Gegroeid uit

PARKS, dit is een actieonderzoek naar de werkzame elementen van politiserend sociaal werk. Het is een initiatief van SAM, steunpunt Mens en Samenleving en VOSW - Vlaamse Opleidingen Sociaal Werk.

©collectief bezit

Vooruitgang ontstaat wanneer we ideeën, praktijken en inzichten met elkaar delen. Ook deze publicatie is het resultaat van zo'n uitwisseling. Voel je dus vrij om uit dit boek te citeren, te hergebruiken of door te vertellen, zonder toestemming van de uitgever, maar wel met bronvermelding. Alvast bedankt.

SAM, steunpunt Mens en Samenleving

Turnhoutsebaan 139A – 2140 Borgerhout
info@samvzw.be
www.samvzw.be

Hogeschool UCLL, R&E, Inclusive Society

Geldenaaksebaan 335 – 3001 Leuven
elke.plovie@ucll.be
research-expertise.ucll.be/nl/inclusive-society

**Ik vraag me af of we iets
anders kunnen doen
dan alleen maar elke
persoon apart te blijven
begeleiden. De vraag is
hoe begin je daaraan?**

